

Ìwé Dániẹ̀lì - Nọ́nbà Mẹ̀rìndínlógójì

Ìsinmi àti Ìtùnù-sí-mímúpadà

Jeff Pippenger

2024-01-10

Ta ni yòò kọ̀ ìmọ̀? Ta ni yòò sì mú lóye ẹ̀kọ̀? Àwọn tí a ti gba lẹnu omú kúrò, tí a sì ti fà kúrò légbẹ̀e omú. Nítórí aṣẹ gbódò wà lórí aṣẹ, aṣẹ lórí aṣẹ; ilà lórí ilà, ilà lórí ilà; diẹ níhìn-ín, diẹ níbè: Nítórí pẹ̀lú ètè tí n ta ahon àti pẹ̀lú ahon miiran ni yòò fi bá àwọn èniyàn yí sọ̀rò. Àwọn tí ó bá sọ̀ fún pé, Èyí ni isinmi tí èyin lè fi mú ẹni àarẹ sinmi; èyí sì ni itura: síbẹ̀ wọn kò fẹ̀ gbọ̀. Sùgbón ọ̀rọ̀ Olúwa jẹ̀ fún wọn aṣẹ lórí aṣẹ, aṣẹ lórí aṣẹ; ilà lórí ilà, ilà lórí ilà; diẹ níhìn-ín, diẹ níbè; kí wọn lè máa lo, kí wọn sì ṣubú sẹyin, kí a sì fọ̀ wọn, kí a dẹkùn mú wọn, kí a sì di wọn. Nítórí náà, ẹ̀ gbọ̀ ọ̀rọ̀ Olúwa, èyin okunrin eḷégàn, tí n ẹ̀ olórí àwọn èniyàn yí tí n bẹ̀ ní Jerusalemu. Nítórí ẹ̀ ti sọ̀ pé, A ti bá ikú dá májẹmú, pẹ̀lú ọ̀run àpáàdì sì ni àwa wà ní àdéhùn; nígbà tí inira tí n kún bí ikún-omi bá kojá, kí yòò dé bá wa: nítórí a ti fi irọ̀ ẹ̀ ibi isádi wa, lábẹ̀ ẹ̀ké sì ni a fi pa ara wa mó: Nítórí náà, báyii ni Oluwa Ọ̀lọrun wí pé, Wò ó, ẹ̀mi fi ọ̀kúta kan sí Sioni fún ipilẹ̀, ọ̀kúta àyewò, ọ̀kúta igún iyebiye, ipilẹ̀ tí ó dájú: ẹ̀ni tí ó bá gbàgbọ̀ kí yòò yára. Ẹ̀mi yòò sì fi idájọ̀ ẹ̀ okun iwò, àti ọ̀dodo ẹ̀ ọ̀jẹ̀ iwọn: yinyin yòò sì gbá ibi isádi irọ̀ kúrò, omi yòò sì bo ibi ipamọ̀ náà. A ó sì fòpin sí májẹmú yín pẹ̀lú ikú, àdéhùn yín pẹ̀lú ọ̀run àpáàdì kí yòò dúró; nígbà tí inira tí n kún bí ikún-omi bá kojá, nígbà náà ni a ó tẹ̀ yín mọ̀lẹ̀ nípasẹ̀ rẹ̀. Isaiah 28:9–18.

Ní ọ̀dún 1863, àwọn èniyàn eḷégàn tí n ṣàkóso Jerúsálẹ̀mù bẹ̀rẹ̀ iṣẹ̀ ilosíwájú kan láti bo àwọn iyebiye Miller mọ̀lẹ̀, kí wọn sì fi owó ẹ̀yà àrò àti àwọn ohun iyebiye ẹ̀ké rọ̀pò wọn. Nípa síṣe bẹ̀ ẹ̀ni wọn “dá májẹmú pọ̀ mó ikú,” wọn “fi irọ̀ ẹ̀” “ibi ààbò” wọn, wọn sì “fi ara pamọ̀” “lábẹ̀ ẹ̀ké.” Sùgbón a ó fi iránṣẹ̀ ọ̀jọ̀ ikeyin tí “isinmi” àti tí “itunú” dán wọn wò, èyí tí Pétèrù sọ̀ nípa rẹ̀ nínú ìwé Ìṣe Àwọn Àpósítẹ̀lì.

Sùgbón àwọn nṣkan wọ̀nyí, tí Ọ̀lọrun ti fi ẹ̀nu gbogbo àwọn wòlìi rẹ̀ fihàn tẹ̀lẹ̀ pé Kírísti yòò jiyà, bẹ̀ ẹ̀ni ó ti mú un ẹ̀. Nítórí náà, ẹ̀ ronúpiwadà, kí ẹ̀ sì yípadà, kí a lè pa ẹ̀ṣẹ̀ yín rẹ̀ kúrò, nígbà tí àwọn àkókò itura yòò ti ọ̀dò Olúwa dé; àti pé yòò rán Jẹ̀sù Kírísti, ẹ̀ni tí a ti kéde rẹ̀ fún yín tẹ̀lẹ̀: ẹ̀ni tí ọ̀run gbódò gbà títi di àwọn àkókò imúpadàbòsípò ohun gbogbo, tí Ọ̀lọrun ti sọ̀ nípasẹ̀ ẹ̀nu gbogbo àwọn wòlìi mímọ̀ rẹ̀ láti ibèrẹ̀ ayé. Nítórí Mósè nítóótọ̀ sọ̀ fún àwọn baba pé, Wòlìi kan ni Olúwa Ọ̀lọrun yín yòò jí dide fún yín láàárín àwọn arákunrin yín, bí ẹ̀mi; ọ̀n ni kí ẹ̀ máa gbọ̀ nínú ohun gbogbo, ohunkóhun tí yòò bá sọ̀ fún yín. Yòò sì ṣẹ̀lẹ̀ pé, gbogbo ọ̀kàn tí kò bá fetí sí wòlìi náà, a ó pa á run kúrò láàárín àwọn èniyàn. Bẹ̀ ẹ̀ni, gbogbo àwọn wòlìi láti ọ̀wọ̀ Sámúẹ̀lì àti àwọn tí ó tẹ̀lẹ̀ e lẹyin, iye gbogbo àwọn tí ó ti sọ̀rò, wọn sì ti sọ̀ àṣọtẹ̀lẹ̀ nípa àwọn ọ̀jọ̀ wọ̀nyí pẹ̀lú. Ìṣe 3:18–24.

Peter tọ̀ka sí i pé gbogbo àwọn wòlìi sọ̀rò nípa àwọn àkókò itunú àti ọ̀jọ̀ ikeyin, àti pé Isaiah n ṣàlàyé irú egbé èniyàn tí ó kọ̀ láti gba àwọn àkókò ikeyin yí ti itunú, tí ó ṣẹ̀lẹ̀ ní iparí idájọ̀ iwádií, nígbà tí a n pa ẹ̀ṣẹ̀ rẹ̀ kúrò pátápátá, tí ọ̀jọ̀ ikeyin sì n rọ̀. Ní àkókò náà, irú egbé tí wọn ti dá májẹmú ikú silẹ̀ tí Isaiah n tọ̀ka sí, gẹ́gẹ̀ bí Peter ẹ̀ sọ̀, “a ó pa wọn run kúrò láàárín àwọn èniyàn.” Sister White máa n sọ̀rò leraléra nípa àkókò gangan yí ti isinmi àti itunú Isaiah.

“Ángẹ̀lì tí ó darapọ̀ mọ̀ ikéde isẹ̀ iranṣẹ̀ ángẹ̀lì kẹta ni yóò fi ògo rẹ̀ tannmọ̀lẹ̀ sí gbogbo ayé. A ti sọ isẹ̀ kan tẹ̀lẹ̀ níhin-in tí itòbi rẹ̀ yóò ká rí ayé, tí agbára rẹ̀ sì yóò jẹ̀ aláilówógbà. Ìsìsẹ̀ ibòwá 1840–44 jẹ̀ ifarahàn ológo ti agbára Olórùn; a gbé isẹ̀ iranṣẹ̀ ángẹ̀lì àkókò dé ibi isẹ̀ ihinrere gbogbo ní ayé, àti ní àwọn orílẹ̀-èdè kan, ifẹ̀ sí èsìn pọ̀ jù lọ tí a ti rí ní ilẹ̀ kankan láti igbà Àtúnṣe ti ọ̀rúndún kerindínlógún; sùgbọ̀n gbogbo wọ̀nyí ni a ọ̀ò ju kojá lọ nípasẹ̀ isìsẹ̀ alágbára lábẹ̀ ikilọ̀ ikeyin ti ángẹ̀lì kẹta.

“Isẹ̀ náà yóò jọ ti Ojọ̀ Pẹ́ntẹ̀kọ̀sì. Gẹ́gẹ̀ bí a ti fi ‘òjò ibẹ̀rẹ̀’ fúnni, nínú itújáde Èmí Mímọ̀ ní ibẹ̀rẹ̀ ihinrere, láti mú kí irúgbìn iyebiye náà hù sókè, bẹ̀ẹ̀ náà ni a ó fi ‘òjò ikeyin’ fúnni ní iparí rẹ̀ fún igbá pípon ikórè. ‘Nígbà náà ni a ó mọ̀, bí a bá tẹ̀sítájú láti mọ̀ Olúwa: ìjádè Rẹ̀ tí pèsè bí àárọ̀; yóò sì tọ̀ wá wá bí òjò, bí òjò ikeyin àti òjò ibẹ̀rẹ̀ sí ilẹ̀ ayé.’ Hosea 6:3. ‘Nítòrí náà, ẹ̀ yò, ẹ̀yin ọ̀mọ̀ Síónì, kí ẹ̀ sì yò nínú Olúwa Olórùn yín: nítòrí Ó ti fi òjò ibẹ̀rẹ̀ fún yín níwòntúnwònsì, yóò sì mú kí òjò sọ̀kalẹ̀ wá fún yín, òjò ibẹ̀rẹ̀, àti òjò ikeyin.’ Joel 2:23. ‘Ní àwọn ojọ̀ ikeyin, ni Olórùn wí, Èmi yóò tú nínú Èmí Mi sórí gbogbo ẹ̀ran-ara.’ ‘Yóò sì ṣẹ̀lẹ̀ pé, ẹ̀nikẹ̀ni tí yóò pe orúkọ̀ Olúwa ni a ó gbà là.’ Acts 2:17, 21.”

“Isẹ̀ nílá ti ihinrere kì yóò parí pẹ̀lú ifihàn agbára Olórùn tí ó kéré ju ẹ̀yí tí ó samisi ibẹ̀rẹ̀ rẹ̀ lọ. Àwọn àsọ̀tẹ̀lẹ̀ tí a mú ṣe ní itànkálẹ̀ òjò àkókò ní ibẹ̀rẹ̀ ihinrere, ni a ó tún mú ṣe nínú òjò ikeyin ní iparí rẹ̀. Ẹ̀yí ni ‘àwọn àkókò itura’ tí àpòsítélì Peteru n retí síwájú nígbà tí ó sọ̀ pé: ‘Ẹ̀yin náà, ẹ̀ ronúpiwàdà, kí ẹ̀ sì yípadà, kí a lè pa ẹ̀ṣè yín rẹ̀, nígbà tí àwọn àkókò itura yóò bá ti wá láti ọ̀dò Olúwa; ọ̀un yóò sì rán Jẹ̀sù.’ Ìṣe 3:19, 20.” The Great Controversy, 611.

Ìdánwò náà dá lórí ilàna ti òjò ikeyin, gẹ́gẹ̀ bí a ti fi í hàn gẹ́gẹ̀ bí “ilà lórí ilà.” A n fi isẹ̀ iranṣẹ̀ idánwò náà rànṣẹ̀ nípasẹ̀ àwọn olùṣọ̀ tí wọn jẹ̀ ti “ahon miiran,” tí a sì fi wọn ṣapere gẹ́gẹ̀ bí ẹ̀ni tí wọn ní “ètè tí n ta gbólóhùn.” Isẹ̀ iranṣẹ̀ idánwò ti òjò ikeyin ni a ó fi rànṣẹ̀ nípasẹ̀ àwọn olùṣọ̀ tí a kò tii kọ̀ nínú ilàna isẹ̀ ti Pùròtẹ̀sítàntì tí ó ti yapa sí ọ̀títọ̀ àti ti Kátólìkì, ẹ̀yí tí Adventism ti gbà mọ̀ra jálẹ̀ gbogbo itàn isọ̀tẹ̀ rẹ̀.

“Àkókò náà kò jinnà mọ̀ tí idánwò yóò dé bá gbogbo ọ̀kàn. A ó sì fi ààmì ẹ̀ranko náà lé wa lórùn. Àwọn tí wọn tí n tẹ̀sítájú lójú ọ̀nà diẹ̀diẹ̀ ní fifi ara wọn jòwọ̀ fún ohun tí ayé n bẹ̀rẹ̀, tí wọn sì n bá àṣà ayé mu, wọn kì yóò rí i gẹ́gẹ̀ bí ohun líle láti fi ara wọn jòwọ̀ fún àwọn aláṣe, dípò kí wọn fi ara wọn sá bẹ̀ ẹ̀gàn, ẹ̀sín, ihalẹ̀ imùṣẹ̀wò, àti ikú. Ìjà náà wá lááárín àwọn àṣe Olórùn àti àwọn àṣe ẹ̀niyàn. Ní àkókò yí ni a ó yà wúra kúrò nínú ẹ̀gbìn inú ijọ̀. Ìwà-bí-Olorun tòótọ̀ ni a ó fi hàn gbangba pé ó yàtò sí irísí rẹ̀ àti dídán asán rẹ̀. Ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ iràwọ̀ tí a ti mọ̀riri nítòrí imólẹ̀ rẹ̀ yóò nígbà náà sọ̀kùnkùn. Àgbẹ̀ bí awọ̀sánmà ni a ó gbé kúrò lọ lórí afẹ̀fẹ̀, àní láti àwọn ibi tí a ti n rí bíi pé ilẹ̀ ipakà alikama ọ̀lọ̀rọ̀ nikan ni ó wà. Gbogbo àwọn tí wọn gbé ara wọn wọ̀ àwọn ọ̀ṣọ̀ ibi mímọ̀, sùgbọ̀n tí wọn kò wọ̀ ọ̀dodo Kristi, ni a ó fi hàn nínú itijú ihòhò ara wọn.”

“Nígbà tí a bá gé àwọn igi tí kò ní èso lulẹ̀ gẹ́gẹ̀ bí ẹ̀ni tí n dí ilẹ̀ lówọ̀, nígbà tí a bá yà ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ arákùnrin èké sọ̀tọ̀ kúrò lódò àwọn tòótọ̀, nígbà náà ni a ó fi àwọn ẹ̀ni ikọ̀kọ̀ hàn ní gbangba, wọn yóò sì pẹ̀lú hósàna darapọ̀ mọ̀ abẹ̀ àsiá Kristi. Àwọn tí wọn ti jẹ̀ aláigboya tí wọn kò sì ní igbẹ̀kẹ̀lẹ̀ ara wọn yóò kéde ara wọn ní gbangba fún Kristi àti fún ọ̀títọ̀ Rẹ̀. Àwọn aláilera jùlọ̀ àti àwọn aṣiyeméjì nínú ijọ̀ yóò dàbí Dafidì—ní ifẹ̀ láti ṣe, àti láti gbójúgbóyà. Bí ọ̀ru ṣe túbọ̀ jinlẹ̀ fún àwọn ẹ̀niyàn Olórùn, bẹ̀ẹ̀ ni àwọn iràwọ̀ yóò túbọ̀ tann kedere. Sátàni yóò fi inúnibíni líle bá àwọn olóòótọ̀; sùgbọ̀n, ní orúkọ̀ Jẹ̀sù, wọn yóò jáde ju àwọn ajagunṣẹ̀gun lọ. Nígbà náà

ni ijọ Kristi yòò fara hàn pé ó ‘lẹwà bí ọ̀sùpá, ó mò bí oòrùn, ó sì bani lẹ̀rù bí ogun tí ó ní àsíá.’”

“Àwọn irúgbìn òtítító tí a n fúnrúgbìn nípasẹ̀ isẹ̀ iránsẹ̀ ajíhínrere yòò sì hù, yòò sì yò, yòò sì so ẹ̀so. Àwọn ọ̀kàn yòò gba òtítító tí yòò fara da ipónjù, wọn yòò sì yín Ọ̀lọ̀run pé a kà wọn sí ẹ̀ni tí yòò jìyà nítorí Jẹ̀sù. ‘Nínú ayé ẹ̀ ó ní ipónjù: sùgbọ̀n ẹ̀ mú inú yín dùn; ẹ̀mi ti sẹ̀gun ayé.’ Nígbà tí iyọ̀nu àkúnnya yòò gba ilẹ̀ ayé kojá, nígbà tí afẹ́fẹ́ ifẹ́lẹ́ yòò n fọ̀ ilẹ̀ ipakà Jèhófà mò, Ọ̀lọ̀run yòò jẹ̀ iránlọ̀wọ̀ fún àwọn ẹ̀niyàn Rẹ̀. A lẹ̀ gbé àwọn àmì-isẹ̀gun Satani sókè gidigidi, sùgbọ̀n igbàgbọ̀ àwọn mímọ̀ tí ó mò, tí ó sì jẹ̀ mímọ̀, kí yòò rẹ̀wẹ̀sí.”

“Elijah mú Elisha kúrò níbi itúlẹ̀, ó sì ju aṣọ̀ iyásímímọ̀ rẹ̀ lé e lóri. A fi ipè sí isẹ̀ nílá àti mímọ̀ yíi hàn fún àwọn ẹ̀niyàn ẹ̀kọ̀ àti ipò gíga; ibá ẹ̀ pé wọn jẹ̀ kékeré ní ojú ara wọn, tí wọn sì fi gbogbo igbẹ̀kẹ̀lẹ̀ wọn lé Olúwa lóri, ì bá tí fi ọ̀lá fún wọn láti ru àsíá Rẹ̀ lọ ní isẹ̀gun dé ibi àṣẹ̀gun. Sùgbọ̀n wọn yà ara wọn kúrò lódò Ọ̀lọ̀run, wọn tẹ̀lé ipa ayé, Olúwa sì kò wọn sílẹ̀.

“Ọ̀pọ̀ ẹ̀niyàn ti gbé imọ̀ sáyẹ̀nsì ga, wọn sì ti pàdànu ojú wọn kúrò lóri Ọ̀lọ̀run imọ̀ sáyẹ̀nsì. Kì í ẹ̀ bẹ̀ẹ̀ pẹ̀lú ijọ̀ ní àwọn àkókò mímọ̀ jùlọ̀.

“Ọ̀lọ̀run yòò ẹ̀ isẹ̀ kan ní ojọ̀ wa tí iwònbà diẹ̀ péré ni ó n retí. Yòò gbé dide, yòò sì gbéga lááárín wa àwọn tí a kó nípa àmì-oróró Ẹ̀mí Rẹ̀ ju nípa ẹ̀kọ̀ ita tí àwọn ilẹ̀-ẹ̀kọ̀ imọ̀ sáyẹ̀nsì lọ. Kò yẹ̀ kí a kẹ̀gàn tàbí kí a dá àwọn ohun èlò wònyí lẹ̀bi; Ọ̀lọ̀run ni ó ti pèsè wọn, sùgbọ̀n wọn lẹ̀ pèsè àwọn itọ̀sì ita nikan. Ọ̀lọ̀run yòò fi hàn pé Kì í ẹ̀ ẹ̀ni tí ó gbára lé àwọn ẹ̀niyàn ayé tí wọn kàwé, tí wọn sì kún fún igbéraga ara wọn.” Testimonies, volume 5, 81, 82.

“ìyà tí n sà̀n kojá ààlà” jẹ̀ ààmì òfin Ojọ̀ Àìkú, èyí tí ó bẹ̀rẹ̀ ní wákàtí isẹ̀lẹ̀ ilẹ̀-rírín nílá tí Ifihàn mọ̀kànlá. Ó n sà̀fihàn àkókò idánwò òfin Ojọ̀ Àìkú tí n lọ̀ síwájú ní ipẹ̀le dé ipẹ̀le.

“Àwọn orilẹ̀-èdè àjẹ̀jì yòò tẹ̀lé àpẹ̀rẹ̀ Orilẹ̀-Èdè Amẹ̀ríkà. Bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé òun ni yòò sàájú, síbẹ̀ ipónjù kan nàà yòò dé bá àwọn ẹ̀niyàn wa ní gbogbo apá ayé.” Testimonies, volume 6, 395.

Kété sàájú òfin Ojọ̀-isinmi, a gbá àwọn owó ayédèrú inú alá Miller jáde nípasẹ̀ fẹ̀rèsẹ̀, gégé bí a ti n tú àwọn Adventistì ti Laodicea jáde kúrò ní ẹ̀nu Olúwa. Lẹ̀yìn nàà ni a gbé ijọ̀ nàà sókè gégé bí àsíá, “ẹ̀lẹ̀wà bí ọ̀sùpá, mímọ̀ bí oòrùn, tí ó sì bani lẹ̀rù bí ogun pẹ̀lú àsíá.” Ìhínrere Isaiah tí n jáde láti “ahọ̀n miiran” àti “ètè tí n ta lẹ̀nu,” sàfihàn àwọn tí a gbé dide tí a sì gbé ga, tí a sì fi ifóróyìn Ẹ̀mí Rẹ̀ kó dípò ikẹ̀kọ̀ ọ̀de láti ọ̀dọ̀ àwọn ilẹ̀-ẹ̀kọ̀ onímọ̀ sáyẹ̀nsì. Àwọn ọ̀mùtí Ephraim kùnà nínú idánwò “ìlà lóri ilà,” nítorí ọ̀gbọ̀n àwọn ọ̀lọ̀gbọ̀n wọn ti sẹ̀gbé. Àsọtẹ̀lẹ̀ ti di fún wọn bí iwé tí a fi èdidi di.

Ìtàn nàà, tí gégé bí Peteru ti sọ̀, gbogbo àwọn wòlìi láti ojọ̀ Samueli ti sọ̀rọ̀ nípa rẹ̀, n pèsè oríṣíríṣi àpẹ̀rẹ̀ ti iparun àwọn Adventist tí wọn kọ̀ ihínrere ọ̀jò ikẹ̀yìn; sùgbọ̀n kì í ẹ̀ ikú ti ara ni wọn jìyà nígbà òfin Ojọ̀ Àìkú, bí kò ẹ̀ ikú ti ẹ̀mí, èyí tí imọ̀ràn tòótó pé wọn ti sọ̀nù fún ayérayé n bá a lọ̀, gégé bí a ti sàpẹ̀rẹ̀ rẹ̀ nínú àwọn wúndiá òmùgò, tí wọn nínú iwé Amos jí sí òtítító nàà pé wọn ti sọ̀nù.

Kíyèsí i, àwọn ojọ̀ n bọ̀, ni Oluwa Ọ̀lọ̀run wí, tí ẹ̀mi yòò sì rán iyàn sí ilẹ̀ nàà, kí í ẹ̀ iyàn àkàrà, bẹ̀ẹ̀ ni kì í ẹ̀ ọ̀ngbẹ̀ omi, bí kò ẹ̀ ti gbígbọ̀ ọ̀rọ̀ Oluwa: Wọn yòò sì máa sà̀rìn kiri láti òkun dé òkun, àti láti àrìwá títi dé ilà-oòrùn, wọn yòò sàré lọ̀ síwájú sẹ̀yìn láti wá ọ̀rọ̀ Oluwa, wọn kì

yòò sí rí i. Ní ojò náà àwọn wúndiá arẹwà àti àwọn ọ̀dọ̀kúnrin yòò rẹ̀ nítorí ò̀ngbẹ̀. Àwọn tí n bura nípa ẹ̀sẹ̀ Samaria, tí wọn sí n wí pé, Ọ̀lórún rẹ̀ yẹ̀, iwọ̀ Dani; àti pé, Ọ̀nà Beerseba yẹ̀; àní, àwọn náà ni yòò şubú, wọn kì yòò sí tún dide mọ̀. Amos 8:11–14.

Léyìn tí ó tí tọ̀ka sí àkókò òfin Ojò Àikú pèlú ààmì “ìjyà tí n kún àkúnnya,” Isaiah sọ̀rò sí ìbèrù àti àníyàn tí n bá a lọ tí àwọn tí wọn dá májẹmú pèlú ikú.

A ó sí di májẹmú yín pèlú ikú asán, àdéhùn yín pèlú ọ̀run àpáàdi kì yòò dúró; nígbà tí pàşán tí n kún-ún-kún-ún yòò bá kojá lọ, nígbà náà ni yòò tẹ̀ yín mọ̀lẹ̀. Láti igbà tí yòò ti jáde ni yòò máa mú yín; nítorí ní òwúrò kọ̀kọ̀kan ni yòò máa kojá lóri, lósàn-án àti lóru: iròyin náà yòò sí jẹ̀ idààmú lásán fún ẹnì tí ó bá lóye rẹ̀. Isaiah 28:18, 19.

Nígbà náà ni imọ̀ itúmọ̀ ibísí imọ̀ tí a şàfihàn nínú àwọn ọ̀sọ̀ iyebiye Miller kò ní şeé rí mọ̀, şùgbón “itúmọ̀” iròyin idààmú òfin Ojò-Àikú tí n tẹ̀şiwájú yòò fi hàn pé a ti sọ̀ májẹmú wọn pèlú ikú di asán. Àwọn tí wọn ti fi ara wọn pamọ̀ “lábẹ̀ èké,” yòò sí mọ̀ nígbà náà pé “Olúwa Ọ̀lórún” ti fi “òkúta kan sí Sioni fún ipilẹ̀, òkúta tí a dán wò, òkúta igún iyebiye, ipilẹ̀ pípa,” şùgbón yòò ti pé jù. Àwọn èké tí wọn ti fi ara wọn pamọ̀ sáábẹ̀ wọn bí wọn şe n kojá nípasẹ̀ itàn ni a ó sí gbá kúrò nígbà náà. Ọ̀pọ̀ nínú àwọn irọ̀ tó hàn gbangba wònyí ni a lè fi iròrùn mọ̀ nínú iran Odò Ulai.

Àwọn omọ̀léyìn Miller, ní ibámu pèlú imọ̀ye wọn nípa Danieli orí keji, mọ̀ àwọn ijọba tí ó wà nínú Danieli orí kejọ̀ sí àwọn ijọba kan náà tí a şàfihàn nínú orí keje. Ìyàtọ̀ tó wà láàárín àwọn orí méjèjèjì náà ni pé orí keje n şàpeşere àwọn àkójopọ̀ ètò ọ̀şelú àwọn ijọba náà, şùgbón orí kejọ̀ n şàpeşere àwọn àkójopọ̀ ẹ̀şin àwọn ijọba náà. Nítorí èyí ni a fi şe àfihàn Danieli orí kejọ̀ pèlú àwọn ọ̀rò ibi mímọ̀.

Dáníèlì orí kejọ̀, n lo àwòrán ààmì ibi mímọ̀ láti şàpeşere àwọn ijọba, şùgbón gbogbo ààmì ibi mímọ̀ tí a şàfihàn nínú orí náà ni a ti bàjé; nípa bẹ̀e a fi hàn pé iyàtọ̀ wà láàárín ẹ̀şin òtítọ̀ ti Kristi àti ẹ̀şin èké ti Sátàni. Àgbò jẹ̀ eranko tí a máa n lò gégé bí ọ̀rẹ̀ nínú ibi mímọ̀ Ọ̀lórún, şùgbón gbogbo ọ̀rẹ̀ ibi mímọ̀ gbòdò jẹ̀ aláilábùkù. Àgbò tó wà nínú orí kejọ̀ kò tóótun láti lò gégé bí ọ̀rẹ̀ nínú ibi mímọ̀ Ọ̀lórún, nítorí pé àwọn iwo náà kò dọ̀gba.

Nígbà náà ni mo gbé ojú mi sókè, mo sí rí i; sí wò ó, àgbò akọ̀ kan dúró níwájú odò náà, ẹnì tí ó ní iwo méjì; àwọn iwo méjèjèjì náà sí ga; şùgbón ọ̀kan ga ju ekeji lọ, èyí tí ó sí ga jù ni ó yọ̀ jáde ní ikeyìn. Danieli 8:3.

A kì yòò jẹ̀ kí àgbò tó ní iwo méjì tí gígùn wọn yàtọ̀ síra wá gégé bí ọ̀rẹ̀ ní ibi mímọ̀ Ọ̀lórún, şùgbón ààmì náà kì í şe ti ẹ̀şin òtítọ̀ Ọ̀lórún, bí kò şe ti ẹ̀şin èké Satani, iyẹn ẹ̀şin kẹ̀fẹ̀rí. Ijọba tí ó tẹ̀ lé e ni a şàpeşere rẹ̀ pèlú ewúré, èyí tí í şe ọ̀rẹ̀ ibi mímọ̀ pèlú, şùgbón lẹ̀kẹ̀kan sí i, a ti ba ewúré náà jẹ̀, nítorí tí ó ní iwo kan láàárín ojú rẹ̀, tí ó şàni ibámu pípé tí a n bẹ̀èrè fún nínú ọ̀rẹ̀ ibi mímọ̀.

Bí mo sí şe n ronú lóri rẹ̀, kíyèsí i, ewúré akọ̀ kan sí ti iwọ̀-òòrùn wá lóri ojú gbogbo ayé, kò sí fi ẹ̀şẹ̀ kan ilẹ̀ rará: ewúré náà sí ní iwo hílá kan láàárín ojú rẹ̀. Danieli 8:5.

Ní ikeyìn, iwo ewúré akọ̀ náà fọ̀, ó sí mú iwo mẹ̀rin jáde, èyí tí ó tún jẹ̀ kí ó má yẹ̀ fún jíjẹ̀ ẹ̀bọ̀ nínú ibi mímọ̀ Ọ̀lórún.

Nítorí náà, akọ-ewúré náà di títóbi gidigidi; sùgbón nígbà tí ó lágbára, iwo òlá náà fọ; ní ipò rẹ̀ sì ni m̀erín miiran tí ó ẹ̀ pàtàkì hàn, síhà aféfé m̀erín ọ̀run. Danieli 8:8.

Orí kejo iwé Dániẹ̀lì bẹ̀rẹ̀ láika ijọba Bábílónì sí pèlú àmì kan. Bábílónì, ijọba àkòkọ́ nínú àsọtẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀lì, ni a ti fi ìdí rẹ̀ múlẹ̀ nípa ti Bíbẹ̀lì lórí ẹ̀lẹ̀rìí méjì ti orí keji àti orí keje; sùgbón nínú orí kejo ni a fi m̀oòmò pa Bábílónì m̀o, láti tẹnu m̀o àbùdá àsọtẹ̀lẹ̀ ti ipò pòòpù, ní gbigba ọ̀gbẹ̀ ikú kan tí a mú láradá níkeyin. Ní àkókò láti ìgbà ọ̀gbẹ̀ ikú rẹ̀ títí di ìgbà tí a mú un láradá, ipò pòòpù náà ni a fi pamó, tàbí a gbàgbé rẹ̀, ní ti àsọtẹ̀lẹ̀. Ifipamó náà tún jẹ̀ aṣojú nípasẹ̀ bí a ẹ̀ yọ ijọba Nebukadinesári kúrò, tí a sì tún fi í padàbò lẹ́yìn náà.

Orí kejo iwé Dániẹ̀lì bẹ̀rẹ̀ pèlú ààmì tààrà kan ti ijọba keji nípa fifi àgbò ọ̀dàn hàn gégé bí aṣojú ijọba Mèdò-Pérsià, èyí tí ewúré tí ó ti bàjẹ̀, tí ó ǹ sojú fún ijọba Gírìsì, tẹ̀ lé. Lẹ́yìn náà, láti inu ọ̀kan nínú aféfé m̀erín tí àwọn iwo m̀erín ti Gírìsì ti fónká sí, Dániẹ̀lì rí iwo kékeré kan tí ó ǹ sojú fún ijọba kẹrin, iye ti Róòmù. Iwo kékeré náà ǹ sojú fún àwọn ipele méjèjè ti Róòmù, tí a ti sàfihàn nínú ẹ̀sẹ̀ m̀erín. A ǹ sojú fún Róòmù kẹfẹ̀rì nípasẹ̀ iwo kékeré náà nínú akọ-abo ọ̀kúnrin, àti fún Róòmù pòòpù nípasẹ̀ iwo kékeré náà nínú akọ-abo obinrin.

Láti inu ọ̀kan nínú wọn sì ni iwo kékeré kan ti jáde, èyí tí ó sì di òlá gidigidi sí ihà gúúsù, àti sí ihà ìlà-òòrùn, àti sí ilẹ̀ ẹ̀lẹ̀wà náà. Ó sì di òlá, àní títí dé ogun ọ̀run; ó sì sọ diẹ̀ nínú ogun náà àti diẹ̀ nínú àwọn irawò náà sódò ilẹ̀, ó sì tẹ̀ wọn m̀olẹ̀. Bẹ̀ẹ̀ ni, ó gbé ara rẹ̀ ga àní títí dé ọ̀ba ogun náà, àti nípasẹ̀ rẹ̀ ni a ti mú ẹ̀bọ̀ ojoojúmọ́ kúrò, a sì wó ibi mímọ́ rẹ̀ lulẹ̀. A sì fi ogun kan fún un láti dojú kọ ẹ̀bọ̀ ojoojúmọ́ nítorí irékojá; ó sì ju ọ̀títọ́ sílẹ̀; ó sì ẹ̀ gégé bí ó ti fẹ̀, ó sì sàṣeyọ̀rì. Danieli 8:9–12.

Iwo kékeré ti Róòmù tí ó wọ̀ itàn náà wá nínú ẹ̀sẹ̀ kẹsàn-án, ni a sàfihàn rẹ̀ ní ipèdè akọ, lẹ́yìn náà nínú ẹ̀sẹ̀ kẹwáá, a tún sàfihàn iwo kékeré náà ní ipèdè abo; lẹ́yìn náà nínú ẹ̀sẹ̀ kọkànlá, a sàfihàn iwo kékeré náà ní ipèdè akọ; àti pé nínú ẹ̀sẹ̀ keji, a tún sàfihàn iwo kékeré náà lẹ̀kẹkan sí i ní ipèdè abo.

Orí kejo iwé Dániẹ̀lì fi ijọba àkòkọ́ pamó, lẹ́yìn náà a fi àwọn ijọba méjì tí ó tẹ̀lẹ̀ e hàn gégé bí àwọn ẹ̀ranko ibi mímọ́ tí a ti bàjẹ̀, a sì fi ijọba kẹrin hàn gégé bí iwo. A ti ba iwo náà jẹ̀ ní ti àsọtẹ̀lẹ̀, nítorí ó farahàn bí ọ̀kúnrin, lẹ́yìn náà bí obinrin, lẹ́yìn náà bí ọ̀kúnrin, lẹ́yìn náà sì tún bí obinrin.

Obinrin kò gbọ̀dọ̀ wọ̀ ohun tí ó jẹ̀ ti ọ̀kúnrin, bẹ̀ẹ̀ ni ọ̀kúnrin kò gbọ̀dọ̀ wọ̀ aṣo obinrin: nítorí gbogbo àwọn tí ǹ ẹ̀ bẹ̀ jẹ̀ iríra sí Olúwa Ọ̀lórùn rẹ̀. Deuteronomi 22:5.

Ifarahàn akọ ti iwo kékeré ti Róòmù aláisín, wà ní ẹ̀sẹ̀ kẹsàn-án àti kọkànlá, nígbà tí ifarahàn abo ti iwo kékeré ti Róòmù papal, wà ní ẹ̀sẹ̀ kẹwáá àti keji. A mọ̀ akọ tàbí abo iwo kékeré náà nípa fifi ọ̀rọ̀ Dániẹ̀lì yẹ̀ wò ní ipele ọ̀rọ̀ ibilẹ̀, ohun tí Miller kò lè rí, nítorí pé Cruden's Concordance nikan ni ó lò, Cruden's Concordance sì kò pèsè imọ̀ kankan nípa èdè ipilẹ̀sẹ̀. Àwọn olùtumọ̀ Bíbẹ̀lì King James mọ̀ iyípadà láàárín akọ àti abo tó ǹ ẹ̀ sẹ̀lẹ̀ káàkiri àwọn ẹ̀sẹ̀ m̀erín náà, wọn sì pa àwọn akọ-abo náà mọ̀ nínú apá ọ̀rọ̀ náà, bí o bá mọ̀ ohun tí o yẹ̀ kí o wá.

Àwọn atúmọ̀-èdè náà mọ̀ iyàtọ̀ tó wà láàárín iwo kékeré akọ àti iwo kékeré abo nínú ẹ̀sẹ̀ kẹsàn-án sí keji, wọn sì fi ọ̀rọ̀ náà “it” hàn gégé bí afihàn iyàtọ̀ náà. A lò ọ̀rọ̀ náà “it” fún iwo kékeré náà nígbà tí ó bá wà nínú iṣe abo rẹ̀. Wo Daniẹ̀lì orí kejo, ẹ̀sẹ̀ kẹwáá:

Ó sì di òlá, àní títí dé ogun ọ̀run; ó sì sọ̀ diẹ̀ nínú ogun náà àti nínú àwọn iràwọ̀ sílẹ̀ lórí ilẹ̀, ó sì tè wón mólẹ̀. Danieli 8:10.

Ó “di òlá,” ó sì “ta [ẹ̀ni kan] lulẹ̀,” bèè ni ó fi dá idánimò iwo kékeré náà gégé bí obinrin náà múlẹ̀. Ẹ̀sẹ̀ kejílá sọ̀ pé:

A sì fi ogun ogun fún un lòdì sí ẹ̀bọ̀ ojoojúmọ̀ nítorí irékojá; ó sì ju òtítọ̀ sẹ̀lẹ̀; ó sì ẹ̀ bèè, ó sì sàşeyọ̀rí. Danieli 8:12.

Nínú ẹ̀sẹ̀ kejílá, a ti fi ọ̀rọ̀ náà “òun” kún un, şùgbọ̀n kò şàfihàn iwo kékeré náà ní tòótọ̀, nítorí pé a ti tọ̀ka sí iwo kékeré náà lẹ̀mẹ̀jì nínú ẹ̀sẹ̀ náà gégé bí “ó,” nípa bèè ó n şojú abo. Ó hàn gbangba pé àwọn atúmọ̀ èdè náà mọ̀ iyàtọ̀ akọ-abo tí Dániẹ̀lì ẹ̀, şùgbọ̀n wọn kò dájú nípa ohun tí Dániẹ̀lì ní lọ̀kàn, wọn sì gbìyànjú láti sọ̀ iwo kékeré náà nínú ẹ̀sẹ̀ náà di akọ̀ nípa şíşẹ̀ àfikún ọ̀rọ̀ tí wón fi sínú itẹ̀sí “òun,” şùgbọ̀n èyí kò ní idásílẹ̀ nínú àwọn ọ̀rọ̀ gangan Dániẹ̀lì. Àwọn ọ̀rọ̀ rẹ̀ n fi hàn pé iwo kékeré náà jẹ̀ abo, àti pé “ó” (iwo kékeré abo náà) ju òtítọ̀ sílẹ̀, àti pé “ó” (iwo kékeré abo náà) ẹ̀ işẹ̀, ó sì sàşeyọ̀rí.

Nínú ẹ̀sẹ̀ keşàn-án, ọ̀rọ̀ náà “iwo kékeré kan” wà ní akọ-abo, ó sì n şàpepe Róòmù abọ̀rişà. Ó jáde láti ọ̀kan nínú “ẹ̀fúùfù mẹ̀rin” tí ljoba Gírìkì ti túkà sí. Nínú ẹ̀sẹ̀ náà, gégé bí itàn ẹ̀ fi hàn, Róòmù abọ̀rişà şẹ̀gun agbègbè ilẹ̀ mẹ̀ta ní agbègbè, bí ó ti n gba ipò rẹ̀ lórí itẹ̀ ayé.

Láti inú ọ̀kan nínú wọn sì ni iwo kékeré kan jáde, èyí tí ó dàgbà jù lọ̀ síhà guúsù, àti síhà ilà-oòrùn, àti sí ilẹ̀ ẹ̀lẹ̀wà náà. Danieli 8:9.

Nínú ẹ̀sẹ̀ kọ̀kànlá (èyí tí ó jẹ̀ ibi kan pàtàkì jùlọ̀ tí àrìyànjìyàn nípa “irúbo ojoojúmọ̀” ti rí ọ̀kan nínú àwọn pápá ijà àkọ̀kọ̀ rẹ̀), a şàfihàn iwo kékeré náà gégé bí “òun,” “rẹ̀” àti “tiẹ̀.”

Bèè ni, ó gbé ara rẹ̀ ga títí dé ọ̀dọ̀ ọ̀ba ogun náà, àti nípasẹ̀ rẹ̀ ni a ti mú ẹ̀bọ̀ ojoojúmọ̀ kúrò, a sì sọ̀ ibi mínmọ̀ rẹ̀ lulẹ̀. Danieli 8:11.

A ó tẹ̀síwájú pẹ̀lú ikẹ̀kọ̀ọ̀ yìi nínú àpilẹ̀kọ̀ tí ó tẹ̀lẹ̀.

“Gbogbo ilàna nínú ọ̀rọ̀ Ọ̀lọ̀run ní ipò tirẹ̀, gbogbo òtítọ̀ sì ní itumọ̀ àti ibàşepọ̀ tirẹ̀. Àti pé gbogbo ètò náà ní iparí pátápátá, nínú àkànşẹ̀ rẹ̀ àti nínú ìmúşẹ̀ rẹ̀, n jẹ̀rìí sí Olùkòwé rẹ̀. Irú ètò bèè kò sí ọ̀kàn kankan bí kò ẹ̀ ti Aláilópin tí ó lẹ̀ lóye rẹ̀ tàbí dá a.” Education, 123.